

Uitgeverij 't Hooghe Huysch
Omslag GJ&H Design
Drukwerk Unibook

Deze roman, met herinneringen en fantasieën, draag ik op aan alle vrienden, bekenden en collega's, die mij kennen of gekend hebben. In het bijzonder aan Maria, die mij heeft geholpen met de totstandkoming ervan. Gebeurtenissen in het verhaal zijn een combinatie van fictie en waarheid. Alle namen van personages zijn door de auteur bedacht. Overeenkomsten met bestaande personen, of personen die bestaan hebben, berusten op toeval. Genoemde plaatsen en beschreven locaties zijn ontleend aan de werkelijkheid, maar in een andere context weergegeven.

Geert van Toorn

Verborgen Verleiding

Zin en Onzin van Reclame

Copyright © Uitgeverij 't Hooghe Huysch Rotterdam 2009.
Niets uit deze uitgave mag worden opgeslagen in elektronische
bestanden, gekopieerd of op andere wijze openbaar gemaakt, zonder
toestemming van de uitgever of de auteur.

In de muur tegenover hem was een donkere nis. Vaag waren de onderste treden van een trap zichtbaar. In het grauwe grijs van het beton was de nerf van de bekistingplanken zichtbaar. Het deed hem denken aan zijn vader en oom Karel, wanneer zij werkzaamheden bespraken die zij onder handen hadden, of van plan waren te gaan uitvoeren.

Het zoemende geluid van de luchtverversingsinstallatie verbrak de stilte in de kille, schemerige ruimte. Hij liep de trap op. Een mengsel van zand en vuil knarste scherp onder zijn schoenzolen. Onder zijn arm klemde hij een oude schooltas. Het bruine leer was gekraakt, als het doek van een antiek schilderij.

Op het moment dat hij de deur naar het Doelenplein opende, speelde de klok van het stadhuis zijn melodietje. Alsof hij de juistheid van het uurwerk niet vertrouwde, keek hij automatisch op zijn horloge. Het was één uur.

Met grote passen stak hij de Karel Doormanstraat over. Om drie uur had hij een afspraak bij uitgeverij Goudriaan. Hij had dus nog tijd genoeg voor een wandeling door zijn geboortestad.

Rechts van hem zag hij het flatgebouw, waarin hij een appartement had. Maar vanaf de dag dat hij in het huisje op Tholen woonde, was hij er niet meer geweest. Lopend over de Lijnbaan keek hij kritische naar zijn spiegelbeeld, in het glas van de etalageramen.

Paul de Hoogh was bijna veertig. Zijn Armani maatpak kon niet verhullen, dat hij te weinig lichaamsbeweging nam om echt in conditie te blijven. Het kostte hem dan ook ieder jaar meer moeite, om zijn streefgewicht van tachtig kilo te handhaven. Maar de dunner wordende plek op zijn kruin, baarde hem nog de meeste zorg.

In gedachten liep hij verder. Boven hem vloog een zwerm kraaien van boom tot boom. Geïrriteerd keek hij omhoog en mompelde een

scheldwoord naar de krijssende vogels. Ter hoogte van McDonald's zag hij platgetrapte frisdrank blikjes, papieren zakken en plastic bakjes op straat liggen. Blijkbaar werden de, ongetwijfeld met goeie bedoelingen geplaatste afvalbakken, door de consumerende klanten als overbodig beschouwd. Overal stonden reclameborden met teksten, die de toets van kritiek nauwelijks konden doorstaan. Voor mogelijke klanten was het ondoenlijk te ontdekken, bij welke winkel ze thuishoorden. Vanuit sommige winkels klonk een soort muziek, die potentiële kopers eerder wegjoeg dan binnenlokte. Met heimwee dacht hij terug aan de tijd, dat de Lijnbaan de modernste en deftigste winkelstraat van de stad was.

Hoewel hij zijn blik nauwelijks van dit ongewone schouwspel kon afhouden, keek hij af en toe toch voor zich uit, om een botsing met de andere voetgangers te voorkomen. Het viel hem op dat het overwegend mensen waren die een andere taal spraken en een andere huidskleur hadden dan hij. Hoofdschuddend liep hij verder.

Op het stadhuisplein, ging hij op het bijna lege terras van de Heineken Hoek zitten. Hij had behoefte aan een kop koffie. De schooltas zette hij naast zich op de grond.

Naast de ingang van het café, leunde een jongeman doelloos tegen de muur. Paul stak zijn hand op, ten teken dat hij van zijn diensten gebruik wilde maken. Ongeïnteresseerd slofte de jongen, op afgetrapte sportschoenen naderbij.

‘Zeg het maar!’ zei hij sloom.

De jongen was niet ouder dan een jaar of zeventien. Over zijn magere bovenlijf hing flodderig een veel te groot, goor T-shirt met het opschrift - “I Love Fucking”. Zijn spijkerbroek had slijtgaten, alsof hij hem jarenlang dag en nacht gedragen had. Door zijn manier van praten en bewegen, kreeg Paul niet de indruk dat een eventuele bestelling tijdig uitgevoerd zou worden.

‘Koffie graag,’ antwoordde Paul. Hij leunde achterover tegen de rugleuning van zijn stoel en stak een sigaret op. Met zijn voet schoof hij de tas naar zich toe en haalde er een kartonnen map uit. Hij sloeg het voorblad open, pakte de stapel papier die er in lag en legde die op de tafel. Met zijn duim boog hij een hoek van het stapeltje omhoog en liet de blaadjes ritselend omlaag schieten.

Tegen zijn verwachting in, bracht de jongen binnen redelijke tijd de bestelde koffie. Kennelijk was er in het café niemand beschikbaar, op wie hij de tekst van zijn shirt kon uitproberen. Toen hij wilde weglopen riep Paul hem terug, om af te rekenen. Het zou best even kunnen duren voordat hij daar tijd voor wilde vrijmaken, dacht hij.

Zonder een woord van dank liep de jongen terug naar zijn plaats naast de ingang, waar hij in zijn klantonvriendelijke houding volhardde.

Bedachtzaam roerde Paul in zijn koffie. Nadat hij het bijgeleverde koekje uit de verpakking had gepeuterd, observeerde hij een brutale straatmus die zich tegoed deed aan de op tafel achtergebleven kruimels.

Aan de andere kant van de straat beklommen een paar jongens het beeld van Johan van Oldebarnevelt. Ze schreeuwden triomfantelijk toen zij het hoofd van de in brons gegoten staatsman met viezigheid besmeurden. Blijkbaar gewend aan dit soort rariteiten, liepen voorbijgangers onverstoord verder.

Even dacht Paul terug aan zijn eigen jeugd. Aan zijn ouders die dagelijks meer ruzie maakten, dan andere echtparen in een hele maand deden. Aan zijn moeder, die zijn vader en hem zonder opgaaf van reden verliet en nooit meer iets van zich liet horen. En aan zijn vader, met wie hij daarna niet in één huis kon samenwonen.

Hij keek op de stadhuis klok. Het was kwart over twee. Er was drie kwartier verstreken, sinds hij op het terras was gaan zitten. Hij stond op en pakte zijn spullen bij elkaar. Automatisch stak hij zijn hand op naar de jongen met het seksistische T-shirt, die nog steeds lusteloos tegen de pui van het café leunde.

Haastig liep hij in de richting van de Mauritsweg.

Nico de Hoogh was eigenaar van een goed renderend aannemersbedrijf in Rotterdam Crooswijk. Naast het reguliere timmer en metselwerk, was het bedrijf ook gespecialiseerd in het maken van houten tonnen voor bierbrouwerijen en het maken en herstellen van handkarren.

Het lag in de bedoeling dat zijn zoon Dirk later de zaak van hem zou overnemen. Maar Dirk had al op zeer jonge leeftijd een onbedwingbare drang om zeeman te worden. Deze tegenstrijdige belangen zorgden regelmatig voor conflicten in het gezin, totdat Dirk's wens op zijn vijftiende, uiteindelijk toch met toestemming, in vervulling ging.

Tot zijn negentiende voer Dirk als matroos, op schepen van verschillende rederijen. Daarna monsterde hij aan op de Batavia, een schip van de Rotterdamse Lloyd. Drie jaar later trouwde hij met Coba Vermeer.

Jarenlang maakte Dirk reizen naar Indië, meestal via Southampton en Marseille. Meer dan vier keer per jaar kwam hij niet thuis en tijdens zijn afwezigheid kreeg zijn jonge vrouw twee keer een zoon.

Een jaar na de geboorte van haar jongste zoon overleed Coba plotseling aan een op zichzelf onschuldige, maar naar later bleek een verwaarloosde longontsteking. De ouders van Dirk besloten de jongens, waarvan de jongste nog maar amper de babyperiode achter zich had, op te voeden tot zij op eigen benen konden staan.

Op zijn zevenendertigste stapte Dirk over op de Willem Ruys, het absolute vlaggenschip van de rederij. Drie jaar later overleed hij aan malaria in een hospitaal op Java.

Hoewel Karel en Albert de Hoogh wisten dat zij niet bij hun echte ouders woonden, beschouwden ze hen toch gewoon als vader en

moeder. Alleen in het bijzijn van anderen en tegenover elkaar, hadden ze het over opa en oma.

Karel en Albert waren twee jaar na elkaar geboren. Niet alleen verschilden zij in leeftijd, ook in andere opzichten waren zij tegenpolen van elkaar. Albert had een atletische lichaam, weerbarstig krulhaar en onvoorspelbare karaktertrekken. Hij beschikte over een vreemd soort humor, waarmee hij veel mensen tegen zich in het harnas joeg. Ingebouwde norsheid viel het eerst op wanneer je hem ontmoette en zijn fletse, blauwe ogen straalden een grenzeloze achterdocht uit. Een onderhuidse agressie, meestal zonder reden en onverwachts gemobiliseerd, werd nauwelijks gecompenseerd door enige vorm van zelfdiscipline. Hij hield van drank en meiden en hij was altijd te vinden voor een stevige knokpartij. De meeste mensen in zijn omgeving vonden hem een onprettige jongen, maar in het bijzijn van vreemden bleek Albert opeens over ongekende sociale vaardigheden te beschikken.

Zijn broer Karel was klein en smal. Niet mager of onderontwikkeld, maar gewoon tenger gebouwd. Hij had donkere ogen, dun blond haar en artistieke handen. Hij hield van muziek en van lezen. Luisteren vond hij belangrijker dan praten. Op school en in de buurt waar hij woonde, stond hij bekend als een rustige, intelligente jongen, die zich het prettigst voelde wanneer hij niet in het middelpunt van de belangstelling stond. Hij kon goed met mensen omgaan en zijn gevoel voor verantwoordelijkheid was beduidend beter ontwikkeld dan dat van Albert. De omgang met meisjes ging hem minder goed af. Hij verfoeide de flamboyante levenswijze van zijn jongere broer, maar was er tegelijk een beetje jaloers op. Maar het meest ergerde hij zich aan de brutaliteiten die Albert zich tegenover opa en oma veroorloofde, die hun uiterste best deden hen een goede opvoeding te geven.

Onder toezicht van opa leerde Albert het timmervak. Karel ging naar de HTS om bouwkunde te studeren. Hij was voorbestemd om te zijner tijd het aannemersbedrijf van opa de Hoogh voort te zetten. Zijn beste vriend was Jan Groeneweg. Hij studeerde voor lithograaf en wilde later een drukkerij beginnen.

Ben Lofthouse was drie jaar jonger dan Dirk de Hoogh. Hij werd geboren in het centrum van Londen en stamde uit een familie van

metaalbewerkers. Sinds zijn veertiende werkte hij bij een kleine machinefabriek en zijn enige zorg was, genoeg geld te verdienen om zijn vrouw Kathy fatsoenlijk te onderhouden en op zaterdagmiddag zijn favoriete voetbalclub te zien spelen.

Ben en Kathy hadden het niet breed, zonder direct arm te zijn. Zij bewoonden een appartement met vier kamers in een vervuilde huurkazerne in Bateman Street. Toen zij twee jaar getrouwd waren kregen zij hun eerste en enige kindje.

Winnie Lofthouse was een brutale wijsneus met gifgroene ogen en roestkleurig piekhaar, waar geen enkele kapper raad mee wist. Zij was zo mager als een lat. Haar levenslustige karakter bracht haar ouders dagelijks aan de rand van een emotionele depressie. Huiswerk dat zij van school meekreeg, liet zij meestal onaangeroerd op haar kamer liggen en de leerkrachten bracht zij tot wanhoop met haar eigenzinnige en tegendraadse gedrag. Op haar veertiende werd zij hulp in de huishouding bij een welgestelde familie in Wimbledon.

Na haar zestiende veranderde het uiterlijk van Winnie in snel tempo. Het weerbarstige haar groeide uit tot een plooibaar golvend kapsel, en haar stakerige tienerlijf kreeg rondingen waar vriendinnen jaloers en jongens gek op waren. Binnen twee jaar was zij uitgegroeid tot een begeerlijke jonge vrouw, die uitgaan en dansen belangrijker vond dan de kwaliteit van haar dagelijkse werk. Zeer tot ongenoegen van de vrouw des huizes.

Als Winnie een jongen aardig vond, wachtte zij niet tot hij voldoende moed had verzameld haar mee uit te vragen. Ze nam dan zelf het heft in handen om een afspraak te maken. Meestal tegen de zin van zijn goed gesitueerde moeder, die de omgang van haar wel opgevoede zoon met een dienstmeisje in het geheel niet zag zitten.

Kort na de achttiende verjaardag van Winnie kreeg haar vader bericht dat zijn broer George, die op zijn zestiende zijn geluk in Nederland zocht, was overleden. Zijn nalatenschap bestond uit een ijzerwinkel met bijbehorende woning en een klein geldbedrag, dat hem als enige erfgenaam toekwam. Nog diezelfde maand haalde Ben zijn spaarcenten van de bank, kocht een kaartje voor The Underground en reserveerde bij Wm. H. Müller & Co in Lower Thames Street een driepersoonshut op de Batavier II.

Een week later vertrok Ben met vrouw en dochter naar Rotterdam, waar zij de andere ochtend arriveerden. Na wat simpele douaneformaliteiten gingen zij op weg naar hun nieuwe onderkomen.

Albert de Hoogh leunde ruggelings tegen de geopende deur van de werkplaats. Tussen zijn lippen verhuisde een stompje sigaar van de ene mondhoeck naar de andere. Achter zijn oor stak een rood potlood met platte, zwarte stift. Met de punt van zijn werkschoen trok hij sporen in het zaagsel, dat vanuit de werkplaats naar buiten gelopen was. Argwanend keek hij naar de mensen die de winkel aan de overkant van de straat in en uitgingen. Hij draaide zijn hoofd en keek de werkplaats in. 'Hoe lang is Sjors nou al dood?'

Een onzichtbare stem antwoordde: 'Een maand of wat, denk ik.'

'Sinds die Engelse vent er in zit, loopt die zaak als een trein,' zei Albert.

'Kom naar binnen, Albert. Er is werk te doen!' antwoordde de onzichtbare stem geïrriteerd.

'Nog effe, Karel. Er komt net een aardige meid naar buiten.'

'Schiet nou op, man! Die tonnen voor de Oranjeboom worden van de week opgehaald.' De stem op de achtergrond klonk nu echt boos.

'Zou dat de dochter van die Engelsman zijn?' vroeg Albert nieuwsgierig, zonder zich iets aan te trekken van het dringende verzoek van zijn broer. 'Daar zou ik best m'n energie op willen uitproberen.' Met zijn vingers vooruitgestoken in de zakken van zijn overall, maakte hij plastische bewegingen met zijn onderlijf.

'Kom dat hier maar doen,' reageerde Karel nog steeds onzichtbaar, sarcastisch. 'Laat je fantasieën, over wat je met dat meisje van de overkant zou willen doen, maar in je eigen tijd de vrije loop.'

'Ja, ja... Ik kom al,' bromde Albert verongelikt.

Een paar dagen later gaf Albert toe aan zijn nieuwsgierigheid. Hij stak de straat over en liep de winkel binnen. Het was er donker. Een muffe geur van smeerolie, karton en ijzervijlsel vulde de ruimte. Het gerinkel

van de winkelbel bleef trillend tussen de wandrekken hangen. Hij bleef staan en wachtte. Achter in de winkel ging een deur open. Ben Lofthouse, gekleed in een grijze stofjas, liep op Albert toe. Alleen de breedte van het met zink bekleedde toonbankblad was tussen hen.

‘What do you want, sir?’ vroeg de man in de grijze stofjas.

Vanaf het begin had Albert zich afgevraagd, waarom de naam van de winkel niet was veranderd toen hij in andere handen overging. Hij wist wel dat Sjors een buitenlander was geweest, maar omdat hij zijn klanten altijd in vloeiend Nederlands te woord stond had hij zich nooit afgevraagd waar hij vandaan kwam.

Een ogenblik was Albert in de war. Even overwoog hij zijn summiere kennis van de Engelse taal aan te spreken, maar verwierp het idee net zo snel als het opgekomen was. Zonder rekening te houden of de man aan de andere kant van de toonbank hem zou begrijpen, antwoordde hij in plat Rotterdams: ‘Een pak tweeduimers... Met platte kop,’ voegde hij er aan toe.

Ben Lofthouse zei niets. Hij keek Albert niet begrijpend aan en maakte een hulpeloos gebaar met zijn handen.

Albert begreep wat er aan scheelde. Hij liep naar een kast achter de toonbank en trok een la open.

‘Kijk,’ zei hij. ‘Spijkers!’

Het gezicht van Ben klaarde op. Hij hief zijn handen omhoog en met een verontschuldiging gebaar, zei hij: ‘Oh... I am sorry. Don’t understand Dutch very well.’

Albert wuifde het excuus weg. ‘Geeft niet, hoor! Ik weet de weg hier. Kom hier al jaren.’ Door het etalageraam kijkend, stak hij zijn hand uit naar de timmerwerkplaats aan de overkant van de straat. Met de vingers van zijn andere hand tikte hij op zijn borst en zei: ‘Ik ben Albert... Albert de Hoogh.’

Ben maakte de fout, die iedereen op dat moment in zijn plaats gemaakt zou hebben. Hij drukte de uitgestoken hand en zei: ‘Ah... You are the owner of the carpenters workshop,’ en in een moeilijk te volgen mix van Nederlands en Engels, legde hij Albert uit dat George zijn broer was geweest. En dat hij de zaak aan hem had nagelaten.

Op een gebrekkige manier wisselden de beide mannen daarna onbelangrijke informatie uit, waarbij het onduidelijk bleef of zij elkaar

begrepen. Plotseling herinnerde Albert zich de eigenlijke reden van zijn komst, naar de winkel. Hij zocht in zijn geheugen naar de juiste woorden en prikte zijn vinger tegen de borst van Ben.

‘You have girl?’ Afgezien van de gebrekkige zinsbouw, sprak hij de woorden in perfect Engels uit. Maar aan het gezicht van Ben te zien, was de strekking van de vraag hem onduidelijk.

‘Girl?’ herhaalde hij nerveus.

‘Yes. Girl!’ drong Albert aan. Zijn stem klonk nu ongeduldig.

‘I have a wife,’ antwoordde Ben en knikte weifelend met zijn hoofd. Hij begreep nog steeds niet waar de man tegenover hem op doelde.

‘Nee, geen wijf!’ Albert schudde heftig met zijn hoofd. ‘Girl... Dochter,’ probeerde hij opnieuw en met zijn handen boetseerde hij een vrouwenlichaam, mooier dan in werkelijkheid ooit het geval kon zijn. In ieder geval had het zeker geen betrekking op de lichaamsbouw van de vrouw van Ben.

‘Oh... Daughter!’ reageerde Ben zichtbaar opgelucht. ‘Yes! I have a daughter, Winnie. But she’s not home. Maybe some day you can come to visit us. Than you can meet her.’

Het antwoord was te snel en te ingewikkeld voor Albert. Maar hij snapte wel dat hij uitgenodigd werd langs te komen, om kennis met haar te maken. Opgewekt, omdat zijn missie niet helemaal voor niks was geweest, zei hij Ben gedag en verliet fluitend de winkel. Met veerkrachtige tred liep hij terug naar de timmerij, aan de andere kant van de straat.

Ondanks dat zij de plek waar zij was opgegroeid heel erg miste, paste Winnie Lofthouse zich snel bij de nieuwe situatie aan. Omdat zij nog geen werk had, hielp zij haar vader de eerste tijd in de winkel. Maar binnen korte tijd sloot zij vriendschap, met verschillende meisjes uit de buurt. ‘s Avonds na het eten verkende zij haar nieuwe woonomgeving en op woensdagavond ging zij naar Nederlandse les. Op zaterdagavond ging zij met haar pas verworven vriendinnen dansen in Odeon.

Winnie was een snelle leerling. Een paar maanden na haar aankomst sprak zij de voor haar vreemde taal al redelijk en haar pogingen om werk te vinden hadden succes. Zij werd inpakster bij Jamin. Een paar weken later maakte Winnie voor het eerst kennis met Albert de Hoogh.

Albert en Winnie waren niet echt voor elkaar bestemd. Maar tussen hen ontstond een aantrekkingskracht, als tussen een pot stroop en een wesp. Een normaal gesprek hadden zij zelden en om het minste maakten zij ruzie, alsof het een wereldbelang betrof. Het lag dan ook voor de hand dat de verkering geen lang leven beschoren zou zijn. In tegenstelling tot wat iedereen dacht, gingen zij toch op de ingeslagen weg verder. Zij konden niet met... En niet zonder elkaar.

Tot grote ontsteltenis van de familie Lofthouse en opa en oma De Hoogh, was Winnie binnen een paar maanden zwanger van Albert. Er moest dus snel getrouwd worden, om erger schande te voorkomen. Karel zorgde voor een woning en van opa kregen zij een complete inrichting cadeau. In het stadhuis op de Coolsingel schoven zij elkaar, de met geleend geld gekochte ringen aan de vinger.

In januari werd hun zoon Paul geboren.

Opa De Hoogh overleed toen hij zeventig was. Oma werd drie jaar ouder dan haar man.